Leerlingen kunnen dit boek gebruiken in combinatie met *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* of *KunstWerken*. Ze kunnen zo de theorie uit *Basis Beeldende Begrippen* meteen toepassen op hun eigen werk in de praktijk, aansluitend op de belangrijkste wens van de SLO-wijzigingen: het combineren van theorie en praktijk. Dit komt met name tot uiting in kerndoel 40: De leerling ontwikkelt artistiek creatief vermogen.

Voorwoord

Of iets er heel echt uitziet of juist is gefantaseerd, dat is in de beeldende kunst eigenlijk niet belangrijk. Wel belangrijk is dat de kunstenaar je met een kunstwerk iets wil vertellen. Dat kan heel letterlijk een verhaal uit een boek zijn of een gebeurtenis uit de geschiedenis. Maar het is niet altijd meteen duidelijk wat er met kunst bedoeld wordt. Je moet er soms wat meer moeite voor doen. Twee schilderijen met hetzelfde onderwerp kunnen er totaal verschillend uitzien. Hetzelfde werk wordt door de één prachtig gevonden, de ander vindt het niets. Dat mag je helemaal zelf weten. Soms is het wel lastig om uit te leggen waaróm je iets mooi vindt. Dit boek gaat je daarbij helpen.

In *Basis Beeldende Begrippen* vind je allerlei begrippen uit de beeldende kunst. Als je je verdiept in die begrippen, kun je beter vertellen waarom een werk je wel of niet aanspreekt. In hoofdstuk 1 leer je over algemene begrippen die bij beeldende kunst horen. Hoofdstuk 2 leert je de verschillende verschijningsvormen van beeldende kunst. Je leert in hoofdstuk 3 om een voorstelling op verschillende manieren te bekijken en dat wat je ziet onder woorden te brengen. Er zijn allerlei middelen die een kunstenaar kan inzetten om de bedoeling van een werk duidelijk te maken. Met die beeldende middelen probeert de maker jouw blik te 'sturen'. Over deze middelen van de vormgeving leer je in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 kijk je naar welke boodschappen een kunstenaar kan overbrengen, in hoofdstuk 6 naar de verschillende functies van kunst. Met de kennis die je opdoet kun je ook je eigen werk verbeteren. In *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* vind je allerlei opdrachten, waarmee je zelf kunt oefenen.

Met dit boek en het bijbehorende *BBB Praktijk* leer je kunst(processen) kennen aan de hand van de kerndoelen van het SLO. Bijna alle begrippen in dit boek moet je kennen voor het eindexamen vmbo-GT. De begrippen die niet verplicht zijn voor dit examen, herken je aan een *. Samen met de andere begrippen zijn ze een prima basis om je verder te verdiepen in de beeldende kunst. Achter in dit boek vind je een index met alle begrippen. Daar staat waar ze in dit boek worden besproken. Zo kun je gericht zoeken als je een bepaalde betekenis wilt weten.

Zo gebruik je dit boek

Dit boek heeft als leerdoel het begrijpen en kunnen toepassen van de belangrijkste begrippen uit de beeldende kunst. Die komen van pas als je je eigen werk maakt, maar ook wanneer je werk van anderen bekijkt. De begrippen worden uitgelegd met tekst en afbeeldingen. Je kunt verschillende strategieën toepassen om je de begrippen eigen te maken.

1. Context
Op elke pagina staan een aantal begrippen en een aantal afbeeldingen. Die afbeeldingen helpen om de begrippen verder te verduidelijken. Snap je na het lezen van de tekst nog niet helemaal wat een begrip inhoudt? Kijk dan nog eens goed naar de afbeeldingen op de pagina. Het is een stuk makkelijker te begrijpen wat een begrip betekent als je voor je kunt zien hoe het in een kunstwerk is toegepast.

2. Herhaling
Een goede manier om jezelf te toetsen is door te kijken of je een bepaald begrip kunt toepassen op een afbeelding op een andere pagina. Kijk nadat je hebt geleerd over verschijningsvormen in hoofdstuk 2 bijvoorbeeld eens of je kunt zien welke verschijningsvormen afbeeldingen uit andere hoofdstukken hebben. Door wat je eerder hebt geleerd op deze manier te herhalen, blijven begrippen beter in je hoofd.

3. Spreiding
Het werkt niet om alle begrippen uit dit boek in een keer in je hoofd te stampen. Je zult dan zien dat er maar een paar dingen blijven hangen. Het beste is om in kleine stukjes te werken, bijvoorbeeld per pagina of per aspect.

4. Oefening
Je kunt veel leren door te *doen*. Daar kunnen de boeken *KunstWerken* en *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* je bij helpen. Daarin staan oefeningen bij de begrippen die je in *Basis Beeldende Begrippen* leert. Je kunt oefenen met kunstbeschouwende vragen, maar ook met opdrachten voor het maken van je eigen werk. Je mag van alles maken, het eindresultaat is niet het belangrijkste. Belangrijker is dat je nadenkt over de kennis uit dit boek en hoe je die kunt gebruiken in je eigen werk.

Basis Beeldende Begrippen is verdeeld in zes hoofdstukken, waarin leerlingen zowel theoretische als praktische kennis opdoen. De algemene begrippen uit het eerste hoofdstuk vormen de basis. Dit helpt bij kerndoel 41A, waarbij de leerling vormgevingselementen kan gebruikten bij het maken van beeldende kunst. Daarnaast is het onderdeel van kerndoel 42A: leerlingen krijgen zo inzicht in kunst- en cultuuruitingen.

Algemene begrippen 1

/ Cultuur*

Cultuur is alles wat door mensen is bedacht, gedaan en gemaakt, samen met al onze gebruiken en gewoontes. Na de opkomst van de eerste beschavingen, duizenden jaren geleden, veranderden culturen eeuwenlang bijna niet, behalve als een volk het gebied van een ander volk veroverde. De Romeinen veroverden bijvoorbeeld een groot deel van Europa en legden daar hun eigen cultuur op, maar ze namen ook gewoontes en gebruiken uit de veroverde gebieden over. Zo ontstond een mengsel van verschillende culturen. Dat is inmiddels al meer dan 1500 jaar geleden. Toch zijn er nog veel sporen van de **klassieke oudheid*** (van de Grieken en Romeinen) in onze samenleving zichtbaar.
De gewoonten en smaak van een cultuur veranderen in de loop van de tijd. Ook de kunst past zich aan de heersende ideeën aan. Om een idee te krijgen van andere of vroegere culturen, kun je de kunst, literatuur, architectuur en films uit (of over) die cultuur bekijken. Die schetsen een goed beeld van de **tijdgeest**.

/ Erfgoed

De grachtengordel van Amsterdam is niet geschikt voor ons huidige drukke verkeer. Maar dit gebied is onderdeel van ons nationale erfgoed. Erfgoed is de collectie van alle kunst en cultuur die is overgebleven uit de geschiedenis. Een belangrijke vraag is of en hoe je dat erfgoed moet bewaren. Soms zijn dingen al grotendeels vergaan, zoals oude muurschilderingen of een oude stadspoort of -muur. Moeten we die dan herstellen en bewaren, of toch weghalen om er een handig metrostation voor in de plaats te bouwen? Een aantal vakgebieden houden zich bezig met die vraag. De **archeologie** bestudeert objecten uit de geschiedenis. Soms willen we die objecten bewaren in de staat waarin ze gevonden zijn (**conserveren**). We kunnen ook kiezen om ze te herstellen, zodat ze eruitzien zoals wanneer ze voor het eerst gemaakt werden (**restauratie**). Vooral bij gebouwen wordt er vaak gekozen voor een **renovatie** (het vernieuwen of moderniseren van verouderde delen).

Ridley Scott, *Gladiator,* filmstill (2000).

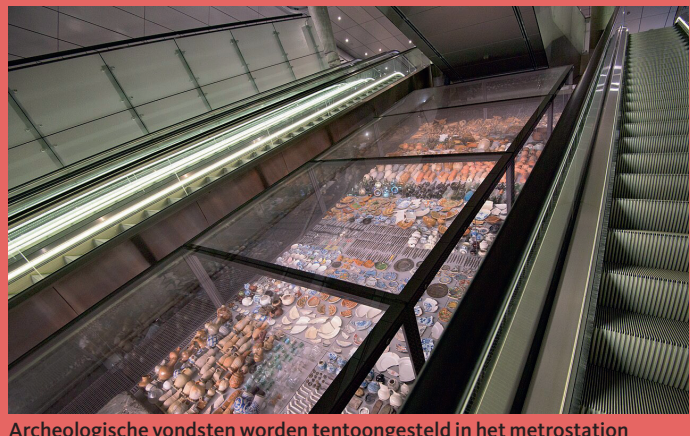

Archeologische vondsten worden tentoongesteld in het metrostation Rokin in Amsterdam. Foto: Harm Joris ten Napel.

Anonieme muurschildering in Pompeii (ca. 200 v.Chr.-79 n.Chr.).

In *Basis Beeldende Begrippen* worden alle begrippen uit de examensyllabus uitgelegd in woord en beeld. Begrippen met een * staan niet in de syllabus, maar geven leerlingen belangrijke context voor het begrijpen van de leerstof. De tekst geeft leerlingen een beknopte context van de belangrijkste ontwikkelingen binnen de kunst en de invloed van tijd en plaats op kunstuitingen, wat past bij de nieuwe aandacht voor de context van kunst (kerndoel 42A en 42B).

/ Kunst*

Kunst was lange tijd een zaak van de **elite**: de heersende, rijke bovenlaag van de bevolking. De werkende klasse had vroeger nauwelijks genoeg geld om van te leven – laat staan om kunst te kopen. Dat veranderde in de zeventiende eeuw. De welvaart steeg en steeds meer burgers konden zich toen ook kunst veroorloven. In de negentiende eeuw werden de eerste nationale musea gebouwd. De overheid vond het van **maatschappelijk** belang (goed voor de bevolking) dat iedereen kon zien wat voor prachtige kunst er in Nederland gemaakt werd. Dit versterkte het gevoel van de nationale identiteit. Daarom vind je in het Rijksmuseum in Amsterdam veel werk van Hollandse meesters als Rembrandt en Vermeer. De collecties van nationale musea zijn vaak **behoudend** en passen bij de (Nederlandse) kunsthistorische **traditie**. Ze geven een goede indruk van de beeldende kunst tot ca. 1900. Veel van ons erfgoed wordt bewaard in opslagplaatsen voor historische objecten en kunst (**depots**). Oude documenten vind je vaak in **archieven**. Moderne kunst (de kunst van de twintigste eeuw) en **hedendaagse** kunst (de kunst van nu) vind je meestal in galerieën en stedelijke musea.

Aan het begin van de twintigste eeuw begonnen kunstenaars zich af te zetten tegen de oude, traditionele kunst in nationale musea. Deze nieuwe generatie kunstenaars, de **avant-garde**, vond dat kunst niet meer realistisch en herkenbaar hoefde te zijn. Ze maakten werk dat **tegendraads** en **revolutionair** was, om de (kunst)wereld wakker te schudden. Sommige avant-garde-kunst heeft een politieke boodschap, waarmee de kunstenaar wilde opkomen voor een **sociale** of rechtvaardige samenleving. Kunstcritici uit die tijd waren niet direct enthousiast over deze moderne kunst.
Inmiddels is het werk van de vroegere avant-garde geaccepteerd en ingedeeld in **stijlen en kunststromingen**, net als de kunst van voor 1900. Een kunststroming is een groep kunstenaars die dezelfde ideeën over kunst delen. Die ideeën gaan bijvoorbeeld over welke voorstellingen kunstenaars willen schilderen, welke vormen en kleuren ze gebruiken of zelfs over wat kunst nou eigenlijk is. Kunstenaars van tegenwoordig moeten op zoek naar nieuwe manieren om **progressief** (vernieuwend) te zijn. Veel kunst die een eeuw geleden opschudding veroorzaakte, vinden we nu heel normaal. Om iets **origineels** te kunnen bedenken, maken hedendaagse kunstenaars gebruik van nieuwe media, technieken en materialen. Bijvoorbeeld door digitale kunst te maken.

Hiëronymus Francken II, *Het kabinet van de kunstliefhebber* (1621).

Marie Bashkirtseff, *In de studio* (1881).

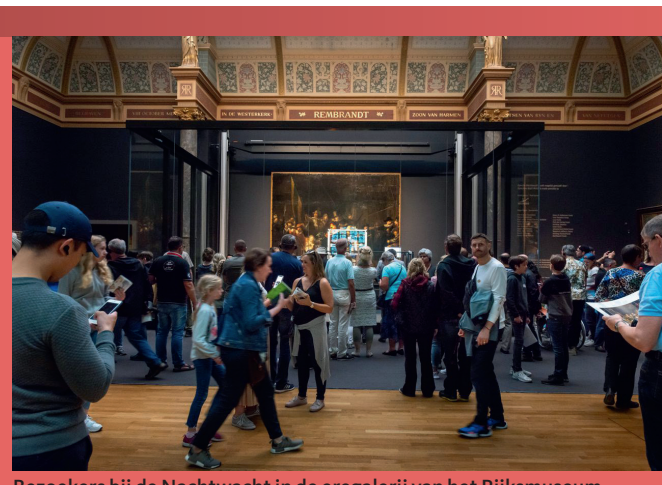

Bezoekers bij de Nachtwacht in de eregalerij van het Rijksmuseum.

Gaspar de Witte, *Personificaties van Natura en Pictura in een schilderijenverzameling, de schilderschool van Antwerpen vertegenwoordigend* (1639-81).

Leerlingen leren te reflecteren op de voorstelling en inhoud van verschillende soorten kunstwerken. Ze leren werk te interpreteren en hun eigen mening te vormen over de betekenis van een kunstwerk (kerndoel 40C: De leerling onderzoekt betekenissen van kunst en cultuur tijdens het maken en meemaken).

/ Thema en onderwerp

Wat houdt mensen bezig? Menselijke relaties, liefde en erotiek, religie en dood zijn belangrijke thema's, maar ook macht, conflicten en grote historische gebeurtenissen spelen een rol. Geen wonder dat je deze thema's overal tegenkomt: in romans, films, gedichten of cabaret en toneel- en dansvoorstellingen. En natuurlijk ook in de beeldende kunst.
De woorden thema en onderwerp worden veel door elkaar gebruikt. Ze hebben iets met elkaar te maken, maar toch is er wel verschil tussen beide. Het thema van een werk is algemeen, meestal samen te vatten met één woord. Het thema op het schilderij van Titiaan is bijvoorbeeld *trouw*. Het onderwerp is wat specifieker. Meestal kun je het afleiden uit wat er op het werk gebeurt (de **voorstelling**, zie hoofdstuk 3). Het onderwerp van Titiaan is Venus die wacht op de thuiskomst van haar man.
Een **genre**, zoals een **portret** of een **landschap**, is weer iets anders; daarover lees je meer in hoofdstuk 3. Het genre van de vier afbeeldingen op deze pagina is een (naakt)portret. Het eerste portret is gemaakt door Titiaan, de drie andere afbeeldingen zijn geïnspireerd op zijn voorbeeld. De voorstelling lijkt steeds hetzelfde, maar zowel het onderwerp als het thema is iedere keer anders.

/ Inhoud*, betekenis*

De inhoud van een kunstwerk is wat de kunstenaar wil uitdrukken of wat je zelf in een werk herkent. Wat de betekenis van een kunstwerk voor de kunstenaar is, kan iets heel anders zijn dan de betekenis die jij eraan geeft. En voor iemand anders kan de betekenis weer compleet verschillen. Het ligt er maar aan met welke ogen je kijkt. Door veel te kijken en met anderen te praten over wat je ziet, kun je meer te weten komen over kunstwerken. Soms krijgt kunst dan weer een nieuwe betekenis.

Titiaan, *Venus van Urbino* (1538).

Édouard Manet, *Olympia* (1863).

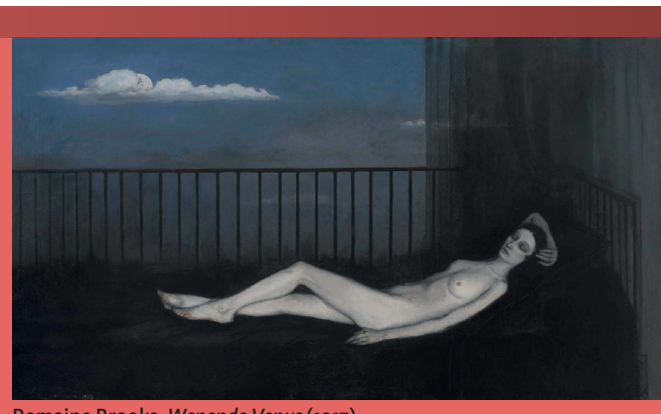

Romaine Brooks, *Wenende Venus* (1917).

Yasumasa Morimura, *Een moderne Olympia* (2018).

/ Beeldende kunst*

In de beeldende kunst worden visuele (zichtbare) middelen gebruikt om een **beeld*** of afbeelding te maken: een weergave ergens van. Ook een droom, fantasie of herinnering kan een beeld zijn. Tot circa 1900 zag je in de beeldende kunst altijd afbeeldingen die je uit de echte wereld kunt herkennen (**figuratief**). Jezus of Maria op een middeleeuws schilderij is gebaseerd op het figuur van een gewoon mens. Later begonnen kunstenaars ook werk te maken dat niet meer lijkt op de echte wereld. Ze schilderden bijvoorbeeld vervormde gezichten of landschappen zonder diepte. Sommige kunstenaars gingen zelfs helemaal **abstract** werken, zonder direct herkenbare vormen. Beeldende kunst is een vrij nieuw begrip. Vroeger sprak men vooral over schilderkunst en beeldhouwkunst, die werden gezien als twee aparte kunstvormen. Nu bestaat de beeldende kunst uit schilderijen en beelden, maar ook uit foto's, films, video's, games en installaties. Muziek, theater en dans vallen niet onder de beeldende kunsten, maar onder de podiumkunsten.

/ Autonome of vrije* kunst

Vroeger werkten kunstenaars in dienst van rijke opdrachtgevers die bepaalden hoe hun werk eruit moest zien. Na de middeleeuwen gingen kunstenaars geleidelijk aan steeds meer voor de markt werken. Dat wil zeggen: ze maakten waar vraag naar was. Pas aan het eind van de negentiende eeuw gaan kunstenaars autonome of vrije kunst maken. Dat betekent dat ze gaan maken wat ze zelf willen. Elke kunstenaar ontwikkelt zo een eigen **stijl**. Alle kunst van één kunstenaar bij elkaar noemen we een **oeuvre**. In **portfolio's** laten kunstenaars hun of haar beste werk zien.

/ Toegepaste kunst, design

Veel kunstenaars van nu werken toch weer in **opdracht**. Ze werken bijvoorbeeld als ontwerpers voor een bedrijf en maken meubels, sieraden of mode. Dat zijn allemaal voorbeelden van toegepaste kunst of design. **Toepassen** kun je hier begrijpen in de zin van gebruiken. Toegepaste kunst of design bestaat dus uit objecten die we gebruiken. Bijvoorbeeld Clara Driscolls lamp in de vorm van een blauweregen.
De grens tussen autonome en toegepaste kunst lijkt op de grens tussen kunstwerken en **ambachtelijke** objecten. Een ambacht is een beroep waarbij je iets maakt met je handen, zoals bij naaien, houtbewerking, pottenbakken of manden vlechten. In de middeleeuwen waren schilderen en beeldhouwen ook ambachten, tegenwoordig zien we dat vaak niet meer zo. Ambachten en toegepaste kunst worden soms gezien als minderwaardig aan schilderen en beeldhouwen. Toch worden ze ook steeds meer gebruikt in hedendaagse kunst. Het werk van Pacita Abad is bijvoorbeeld gemaakt van geweven textiel.

Geertgen tot Sint Jans, *De heilige maagschap* (ca. 1495), figuratief werk in opdracht van de kerk.

Hilma Af Klint, *Groep IV De tien grootste, nummer 7, volwassenheid* (1907), abstract werk gemaakt voor de vrije markt.

Clara Driscoll, *Wisteria-lamp* (1901).

Pacita Abad, *L.A. Liberty* (1992).

Aan de hand van de diverse voorbeelden maken leerlingen kennis met kunst van(uit) verschillende makers, periodes, culturen en perspectieven (passend bij het meemaken van kunst en cultuur volgens kerndoel 42A en 42B). De afbeeldingen lichten altijd een of meer begrippen op de pagina toe.

Leerlingen maken aan de hand van de voorbeelden niet alleen kennis met verschillende verschijningsvormen, maar leren ook verscheidene materialen en technieken (her)kennen. Die kunnen ze vervolgens makkelijk toepassen in hun eigen maakproces, passend bij kerndoel 41B: De leerling kiest en gebruikt bekende en nieuwe technieken en vaardigheden bij het maken van individueel en gezamenlijk werk.

/ Beeldende middelen*

Beeldende middelen zijn de middelen die een kunstenaar gebruikt om een beeld of voorstelling te maken. Bij het bekijken van kunst leer je op **aspecten*** of **elementen*** te letten, onderdelen van een werk. Het gaat bijvoorbeeld om voorstellingsaspecten (de dingen die je herkent op een schilderij, zoals mensen, dieren en dingen) en vormgevingsaspecten. De vormgevingsaspecten kun je verdelen in beeldende aspecten (kleur, vorm, lijn, licht, ruimte en compositie) en materiaal en techniek. Aspecten van de voorstelling en vormgeving komen in dit boek uitgebreid aan bod. In *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* leer je werken met verschillende materialen en technieken. De afbeeldingen van de katten op deze pagina laten zien dat kunstenaars eenzelfde onderwerp op heel verschillende manieren kunnen uitbeelden.

/ Voorstellingsaspecten*

Alles wat je herkent in een beeld zijn voorstellingsaspecten. Dat kunnen menselijke figuren zijn, maar ook dieren en voorwerpen. De lichaamsbouw van een persoon, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, kleding of haardracht horen hier ook bij. Net als de natuur, bergen, een blauwe lucht of groene weides. In hoofdstuk 3 *Aspecten van de voorstelling* lees je meer over de voorstellingsaspecten.

/ Beeldende aspecten, beeldaspecten*

De belangrijkste beeldende aspecten (ook wel beeldaspecten genoemd) zijn lijn, kleur, licht, vorm, ruimte, structuur en compositie. Als kunstenaar of ontwerper kun je het effect van een kunstwerk beïnvloeden door de manier waarop je met deze beeldende aspecten omgaat. Het beeldaspect kleur is bij de afbeeldingen van katten op deze pagina steeds anders toegepast. In hoofdstuk 4 *Aspecten van de vormgeving* vind je alles over beeldaspecten.

/ Materialen, technieken en hanteringswijzen

Materialen zijn de grondstoffen (verf, inkt, klei, gips, hout, enz.) die in een beeld zijn verwerkt met gereedschap (kwasten, pennen, spatels, messen, zagen en beitels, enz.). De techniek is de manier waarop het materiaal met het gereedschap is bewerkt (schilderen, etsen, boetseren, tekenen, enz.) en hoe het gereedschap is gebruikt (de hanteringswijze, bijvoorbeeld **grof** of **fijn**). In het boek *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* kun je hier zelf mee oefenen.

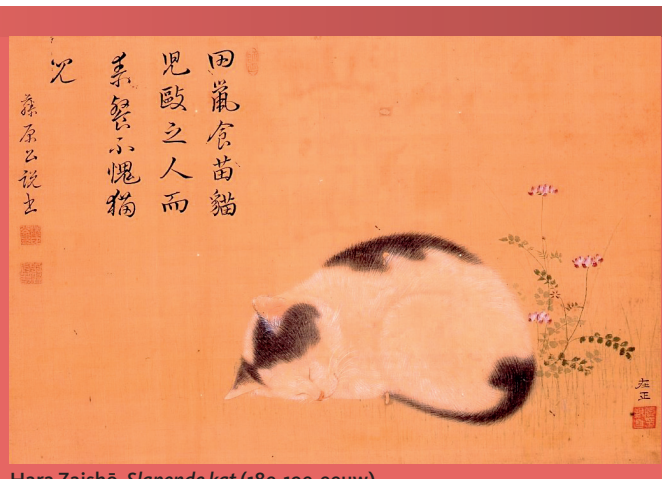

Hara Zaishō, *Slapende kat* (18e-19e-eeuw).

Maker onbekend, *Een kat bespeelt een orgel* (15e eeuw).

Kimberley, *Kat in de stijl van Rosina Wachtmeister* (z.j.).

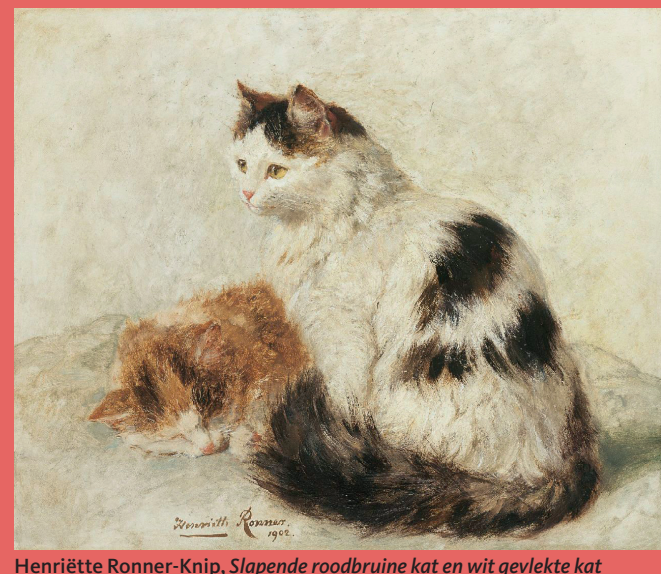

Henriëtte Ronner-Knip, *Slapende roodbruine kat en wit gevlekte kat* (1902).

Leerlingen leren over hoe ze verhalen, ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens kunnen vertalen tot kunstwerken, aan de hand van bestaande kunstuitingen. Daarmee sluiten we aan op kerndoel 41A: De leerling drukt zich individueel en samen met anderen uit in vormen van kunst.

/ Effect*, werking*

Vaak hebben kunstenaars een bedoeling met hun werk: ze willen dat het op jou een bepaalde indruk maakt, een effect heeft. Zo kun je van muziek vrolijk of juist droevig worden. Andere keren word je er rustig of juist heel druk van. Ook beelden kunnen zo'n effect op je hebben. Op haar zelfportret kijkt Amrita Sher-Gil je vrolijk aan, alsof ze net begint te lachen.

/ Expressie*

Expressie is een ander woord voor uitdrukking. Met hun werk drukken kunstenaars uit wat hen bezighoudt. Maar expressie is ook iets wat je van gezichten kunt aflezen. Iemand kan bijvoorbeeld **vrolijk**, **verdrietig**, **boos** of **angstig** kijken. Vergelijk de verschillende **gezichtsuitdrukkingen** (**mimes**) op de afbeeldingen op deze pagina maar eens.

/ Zeggingskracht

Zeggingskracht is de indruk die een kunstwerk op je maakt. Het doet een beroep op je emoties, op je gevoel. Word je er rustig van, of vrolijk, droef of misschien zelfs boos? Dat ligt aan je eigen ervaringen en gevoeligheid. De zeggingskracht van een werk ontstaat uit de voorstelling, maar ook uit de manier waarop de maker de voorstelling heeft vormgegeven. Heeft die bijvoorbeeld veel donkere kleuren gebruikt, dan vinden veel mensen het een **somber** werk. Oranje en gele kleuren maken je vaak vrolijk. In hoofdstuk 5 lees je meer over zeggingskracht.

/ Communiceren*

Kunstenaars communiceren met hun beelden. Ze gebruiken allerlei effecten in hun werk waarvan jij je misschien niet bewust bent, maar die wel invloed op jouw waarneming en beleving hebben. Edvard Munch noemt zijn schilderij niet voor niets *De schreeuw*. Je ziet een persoon met de handen over de oren en de ogen en mond wijd open. Ook met zijn keuze voor de kleuren en de lijnrichting wil Munch een bepaald effect bereiken. Wat denk jij dat Munch wil zeggen?

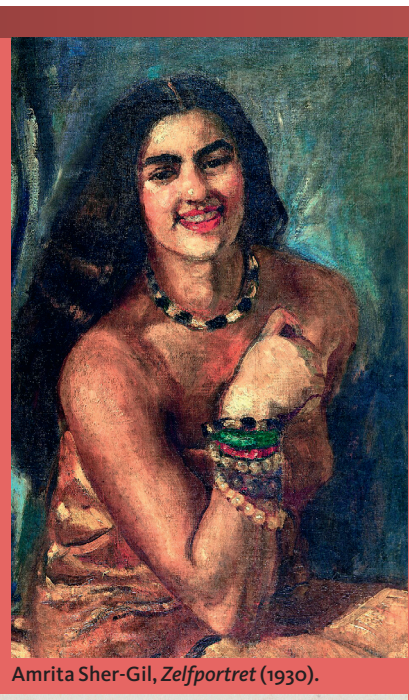

Amrita Sher-Gil, *Zelfportret* (1930).

Kate Bisschop-Swift, *De schildersweduwe* (1870).

Rembrandt van Rijn, *Zelfportret met gefronsd voorhoofd* (1630).

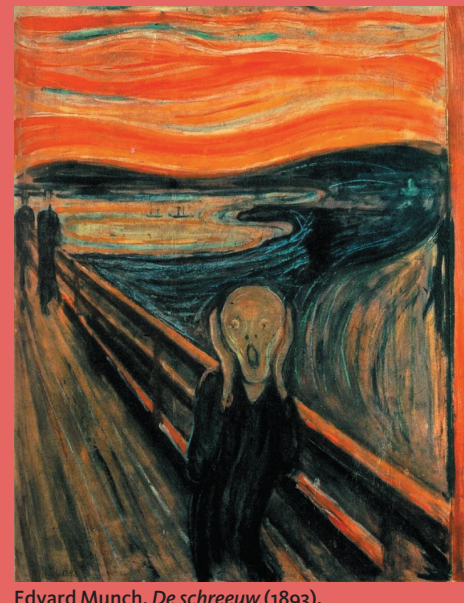

Edvard Munch, *De schreeuw* (1893).

In *Basis Beeldende Begrippen* maken leerlingen kennis met het onderzoeks- en maakproces van kunstenaars en leren ze die kennis toe te passen op hun eigen maakproces. Het gebruiken van ideeën, perspectieven en inzichten van andere makers als inspiratie is onderdeel van kerndoel 40A.

/ Proces

Een kunstenaar werkt vaak in een **atelier** of studio. Daar heb je alles bij de hand om een kunstwerk te maken en kun je inspiratie opdoen. Onderaan de pagina zie je June Edmonds afgebeeld in haar studio.
Je moet als kunstenaar goed nadenken over je **werkwijze**. Voor dat je begint, kun je **beeldmateriaal** verzamelen en (**beeldend**) **onderzoek** doen naar een tijdsperiode, kunstenaar of materiaal. Al die informatie kun je bijhouden (**documenteren**) in een **ideeënblad**, **mindmap** of **sfeerblad**. Ga je **experimenteren** met een nieuw materiaal? Dan kan het handig zijn om een **materiaalproef** te maken. Zo kun je je materiaal uittesten. Maak je een heel groot kunstwerk of werk je met dure materialen? Dan is het slim om een **voorstudie** te maken: een versimpelde of kleine versie van je kunstwerk. Architecten maken vaak eerst een **maquette**, een gebouw in het klein. Van een bewegend kunstwerk of een gebruiksvoorwerp maak je een **prototype**.
Een schilder maakt vaak verschillende **schetsen** alvorens aan een schilderij te beginnen. Omdat een ontwerpproces lang kan duren, is het belangrijk om alle informatie die je verzamelt goed vast te leggen (**registreren**). Als je precies weet wat je gaat doen, dan kun je beginnen!

/ Kunst- of beeldbeschouwing*, beeldanalyse*

Kijken naar kunst kun je leren. Als je de tijd neemt om goed naar een kunstwerk te kijken, word je je bewust van de effecten die het beeld op je heeft. Sommige kunstwerken zijn best ingewikkeld of geheimzinnig, maar als je informatie kunt vinden over het proces of de maker, kom je wellicht toch achter de bedoeling van het werk. Soms helpt de titel ook als je wilt begrijpen waar het over gaat.
Wil je een kunstwerk beter bekijken of zelfs onderzoeken, dan kun je de beeldanalyse als hulpmiddel gebruiken. Met een aantal vragen bestudeer je de verschillende aspecten van een kunstwerk: voorstelling, inhoud, beeldende aspecten (kleur, vorm, compositie, enz.) en materiaal en techniek. Het gaat vooral om zogenoemde w-vragen: wie, wat, wanneer, waarmee, waar en waarom. Bijvoorbeeld: Wat valt je op aan de voorstelling van deze werken? Wat hebben ze gemeen? Waarin verschillen ze? Door veel te kijken en te vergelijken kun je steeds beter jouw persoonlijke mening vormen én je mening goed onderbouwen.
Op www.lambo.nl/kunstbronnen vind je zulke beeldanalysemodellen. Er is er een voor elke kunstvorm.

June Edmonds, *Zelfportret in studio* (1990).

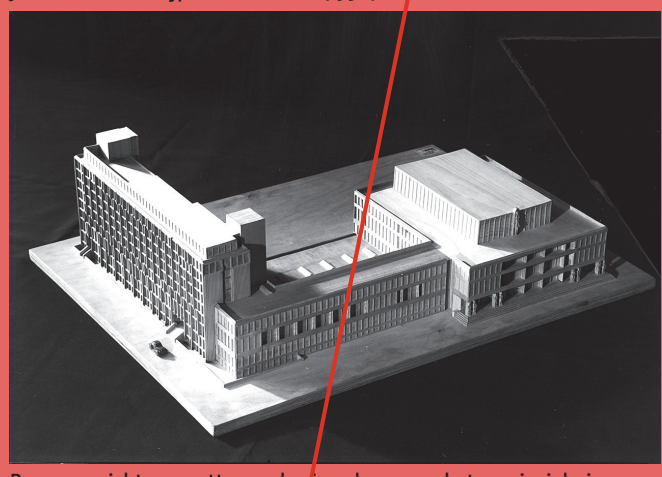

Bovenaanzicht maquette van de nieuwbouw van het provinciehuis van Zuid-Holland (1954).

Mary Cassatt, *Simone met een blauwe muts* (ca. 1903).

Augusta Savage aan het beeldhouwen (1938).

Aan de hand van de leerstof in *Basis Beeldende Begrippen* leren leerlingen om een mening te vormen over kunstwerken en -processen en hierin hun eigen voorkeuren aan te geven. Dit helpt ze verder in het vormgeven van hun eigen maakproces (kerndoel 40B).